

7. Бутняров А. Сприятливий інвестиційний клімат країни – запорука залучення іноземних інвестицій / А. Бутняров // Ринок цінних паперів. – 2008. – №3–4. – С. 29–32.

8. Худавердієва В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку України / В.А. Худавердієва // Фінанси України. – 2010. – №6. – С. 62–71.

9. Сидорова А.В. / Дослідження узгодженості інтересів суб'єктів іноземного інвестування: кількісне оцінювання / А.В. Сидорова, А.В. Анісімова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №4. – С. 139–146.

10. Шик Л.М., Коробогатова Н.Є. Стан іноземного інвестування в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення / Шик Л.М., Коробогатова Н.Є. // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek7-3-2010-PDF/217-224.pdf

11. Марцин В.С. Організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в економіку України / Марцин В.С. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUbsNbU/2008_3/Visnyk%20UBS%20NBU%203_52.pdf

О.В. БЛИЗНЮК,

к.е.н., доцент, кафедра обліку, аудиту і статистики, Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Складові обліку деяких нематеріальних активів при інноваційній діяльності аграрних підприємств

У статті розглянуто основні особливості в обліку нематеріальних активів на сільськогосподарських підприємствах, що виробляють продукцію із застосуванням раціональної моделі впровадження нововведень. Відповідно до положень, визначених у Стратегії розвитку аграрного сектору економіки (на період до 2020 року), Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року та Концепції державної цільової економічної програми впровадження в агропромисловому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2016 року, особливу увагу необхідно приділити інноваційній діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, нематеріальні активи, первинний облік, амортизація.

Е.В. БЛИЗНЮК,

к.э.н. доцент, кафедра учета, аудита и статистики, Украинский государственный университет финансов и международной торговли

Составляющие учета некоторых нематериальных активов при инновационной деятельности аграрных предприятий

В статье рассмотрены основные особенности в учете нематериальных активов на сельскохозяйственных предприятиях, производящих продукцию с применением рациональной модели внедрения нововведений. В соответствии с положениями, определенными в Стратегии развития аграрного сектора экономики (на период до 2020 года), Государственной целевой программе развития украинского села на период до 2015 года и Концепции государственной целевой экономической программы внедрения в агропромышленном комплексе новейших технологий производства сельскохозяйственной продукции на период до 2016 года, особое внимание необходимо уделить инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, нематериальные активы, первичный учет, амортизация.

A. BLIZNYUK,

PhD, docent, cathedra of accounting, audit and statistics USUFIT

The article reviews the main features in accounting for intangible assets on farms producing using a rational model of innovation. In accordance with the provisions set out in the Strategy of Development of the agricultural sector (until 2020), the State Target Program Ukrainian village of the period up to 2015 and the Conception of the economic program implementation in the agricultural sector of new technologies in agricultural production in the period to 2016, special attention should be given to innovation.

Keywords: innovation, intangible assets, initially, registered depreciation.

Постановка проблеми. Важливим при ефективному інноваційному розвитку сільськогосподарських підприємств є формування раціональної моделі впровадження нововведень. Розробка і використання об'єктів інтелектуальної власності сприяють розвитку підприємств. Цей вид активів підприємств, особливо у тих, хто використовує наукоємні технології, є найбільш динамічним. Отже, можна стверджувати про наявність умов для належної побудови обліку всіх нематеріальних активів. Звідси виникає питання, які потребують окремого розгляду та узагальнення; серед яких важливими є визнання окремого об'єкта нематеріальних активів та його оцінка, порядок ведення аналітичного обліку в умовах функціонування в аграрних підприємств, відображення даних операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у вивчення організації та методики обліку не-

матеріальних активів здійснили такі вітчизняні вчені-економісти, як Ф.Ф. Бутинець, М.Я. Демяненко, В.В. Жук, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, П.Л. Сук, І.Д. Фаріон та ін. Досліджували ці питання у своїх працях зарубіжні науковці: М.Р. Метьос, М.Х.В. Перера, Р. Джонсон, Б. Твісс, Р. Кумбас, Г. Менш, Б. Санто та ін.

Мета статті – розглянути основні особливості в обліку нематеріальних активів на сільськогосподарських підприємствах, що виробляють продукцію із застосуванням раціональної моделі впровадження нововведень.

Виклад основного матеріалу. Важливість аграрного сектору визначається насамперед необхідністю забезпечення продовольчої безпеки країни, що може істотно впливати на соціально-економічний стан суспільства в цілому [1, с. 80]. Саме тому інвестиційна діяльність має стати визначним чинником розвитку всіх галузей сільського господарства України,

забезпечити ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств, стати головним напрямом інтенсивного нарощення обсягів виробництва та зниження витрат. Аграрна економіка характеризується тривалим процесом від розробки до впровадження і освоєння новітніх досягнень науки (адже виведення нового сорту, нової породи тварин вимагає значних затрат праці науковців, що призводить до сповільнення приросту вартості об'єктів інтелектуальної власності).

До об'єктів нематеріальних активів включають ті, що регулюються правовими відносинами між підприємствами, між підприємством і державою тощо, зокрема права на користування природними ресурсами та майном. Сюди ж можна віднести і гудвіл. По суті, ці об'єкти беруться на облік на підставі інструктивних матеріалів Міністерства фінансів України, інших чинних нормативних положень в Україні, міжнародної практики.

До об'єктів інтелектуальної власності, що визначені законодавством, відносять:

- об'єкти, які підпадають під патентно-правову систему захисту, тобто об'єкти авторського права (твори в галузі науки і мистецтва згідно зі статтею 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

- об'єкти промислової власності, які в свою чергу поділяються на: традиційні, що мають патентну охорону (корисні моделі, промислові зразки, винаходи) та нетрадиційні, які мають окрему патентну охорону (сорти рослин, топографії інтегральних мікросхем та які не мають окремої патентної охорони (породи тварин);

- засоби індивідуалізації товару чи виробника (знаки для товарів і послуг або торгові марки, фірмові знаки, назви походження товарів);

- ноу-хау, комерційна таємниця, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції.

Для визнання об'єктом права інтелектуальної власності конкретного пристрою, процесу, винаходу, корисної моделі тощо необхідно здійснити їх реєстрацію в Укрпатенті шляхом оформлення належним чином заявки та пакета інших документів, які слугують підставою для проведення експертизи. Реєстрація дозволяє встановити, що винахід відповідає умовам патентоздатності, та прийняти рішення про видачу патенту після сплати збору заявником. З моменту надходження заявки та публікації повідомлення про це в спеціальному бюлетені заявнику надається тимчасова правова охорона, дія якої припиняється з дати публікації відомостей про видачу патенту.

Експертиза визнання нематеріального активу може тривати значний проміжок часу. Наприклад, формальна експертиза заявки на сорт рослин може тривати протягом восьми місяців, а кваліфікаційна, щодо переваг сорту, здійснюється на сортодільницях протягом декількох років. Лише після цього сорт може бути занесено до спеціального реєстру сортів рослин та до реєстру патентів.

Облік нематеріальних активів передбачений наказом №732 від 22.11.2004 Міністерства фінансів України, а також Державним комітетом статистики України – наказом №469 від 10.08.2004, що вносить деяку неузгодженість. Перелік реквізитів цих документів свідчить, що первинні документи і реєстри, розроблені Держкомстатом, призначені для ведення оперативного, а форми, підготовлені Міністерством фінансів, – для бухгалтерського обліку.

Порядок ведення оперативного обліку передбачено Інструкцією щодо заповнення форм первинної облікової документації з обліку об'єктів права інтелектуальної власності (винаходів, корисних моделей, промислових зразків, компонувань (топографій) інтегральних мікросхем і раціоналізаторських пропозицій), затвердженою наказом Державного комітету статистики України від 10.08.2004 №469.

Цією інструкцією передбачено використовувати такі реєстри:

- Журнал реєстрації заявок на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографій) інтегральних мікросхем, що подані в Україні (форма №ІВ-1);

- Журнал реєстрації заявок на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографій) інтегральних мікросхем, що подані до компетентних органів іноземних держав (форма №ІВ-2);

- Журнал реєстрації використаних винаходів, корисних моделей, промислових зразків, компонування (топографій) інтегральних мікросхем (форма №ІВ-3);

- Журнал реєстрації раціоналізаторських пропозицій (форма №ІВ-4).

Записи в ці реєстри здійснюються на підставі заявок, поданих відповідним органом, а також заяв на раціоналізаторську пропозицію (форма №ІВ-5) та актів про використання об'єкта права інтелектуальної власності (форма №ІВ-6). Порядок записів у цих реєстрах і заповнення первинних документів наведено в названій інструкції.

Слід відмітити, що при оприбуткуванні нематеріальних активів можна керуватися формами, які більше відповідають вимогам обліку, а саме тими, які передбачені у листі Міністерства фінансів України.

Типова форма акта введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (форма НА-1) призначена для використання у підприємствах, які придбали нематеріальний актив у сторонніх організаціях. Згідно із Законом «Про авторські та суміжні права» про передачу прав на використання творів вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди щодо всіх істотних умов (строку дії договору, способу його використання, території, на яку поширюється передане право, розміру і порядку виплати авторської винагороди, інших умов).

Порядок бухгалтерського обліку нематеріальних активів визначений П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 18.10.99 №242 зі змінами і доповненнями, планом рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією по його застосуванню, що затверджені наказом Міністерства фінансів від 30.11.99 №291, а в бюджетних установах – Інструкцією з обліку основних засобів та інших необоротних активів бюджетних установ, затвердженою наказом Державного казначейства України від 17.11.2000 №64.

До складу нематеріальних активів згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» відносяться такі об'єкти: а) права користування природними ресурсами; б) права користування майном; в) права на знаки для товарів і послуг; г) права на об'єкт промислової власності; д) авторські та суміжні з ними права; е) інші нематеріальні активи.

Підставою для взяття на облік нематеріальних активів слугують первинні документи:

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

– свідоцтво України на знак для товарів і послуг (позначення, за яким товари та послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших) згідно із Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» в редакції від 22.04.2003;

– патент на винахід (корисну модель), що являє собою результат творчої діяльності людини в будь-якій галузі технології згідно із Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» в редакції від 22.04.2003;

– патент України на промисловий зразок (результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання) згідно із Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» в редакції від 21.12.2000;

– свідоцтво на право займатися племінною справою згідно із Законом України «Про племінне тваринництво» від 15.12.93;

– авторський договір чи договір з організаціями, які управляють майновими правами авторів на колективній основі, згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 11.07.2001;

– патенти на сорт рослин згідно із Законом України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.93 та змінами і доповненнями до нього від 17.01.2002, а також дозвіл на виробництво і використання насіння згідно із Законом України «Про насіння і садивний матеріал» від 26.12.2002;

– рахунок за роботи по створенню і впровадженню програмного забезпечення ЕОМ;

– рахунок за ноу-хау згідно із договором з власником (розробником);

– договір та акти на прийняття наукових і дослідно-конструкторських розробок, а також інші документи, зокрема документи на додаткові витрати щодо страхування тощо, договори між замовником і виконавцем, акти та протоколи про результати науково-дослідних робіт, платіжні та митні документи, свідчення про спадщину та правонаступництво тощо.

Факт передачі об'єктів інтелектуальної власності користувачеві підтверджують рахунки-фактури, накладні тощо.

Із затвердженням Порядку визначення оціночної вартості об'єктів інтелектуальної власності (наказ Фонду державного майна України від 13.12.2005 №3162) внесено багато

плутанини щодо оцінки цих об'єктів, адже допускається оцінка об'єктів інтелектуальної власності лише за собівартістю прямого відтворення об'єкта або методом заміщення. Перший з них передбачає підрахунок фактичних витрат на виготовлення об'єкту, маркетингові дослідження та рекламу, а також витрат на доведення об'єкта оцінки до стану, придатного для промислового й комерційного використання (в тому числі витрати, пов'язані з реєстрацією, отриманням і підтриманням чинності підтверджувального документа). При цьому слід враховувати коефіцієнт приведених витрат, який обчислюють за фактичним коефіцієнтом інфляції та коефіцієнтом придатності, розрахованим на основі фактичного й очікуваного строку користування об'єктом.

За відсутності даних про фактичні витрати для оцінки виявлених при інвентаризації нематеріального активу використовують переважно метод заміщення при наявності даних про витрати на створення (придбання) необхідних об'єктів.

Потребує вирішення питання щодо узгодження тривалості експлуатації об'єктів інтелектуальної власності у бухгалтерських і юридичних нормативних документах та пов'язаної з цим методики нарахування амортизації. У П(С)БО 8 передбачено, що амортизація на нематеріальні активи нараховується протягом строку їх корисного використання, але не більше двадцяти років. Однак у ряді випадків фактичний строк експлуатації згідно з юридичними активами набагато більший.

Порядок відображення в обліку операцій щодо зменшення і відновлення корисності нематеріальних активів регулюється П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів».

Під втратами від зменшення корисності слід розуміти суму, на яку балансова (залишкова) вартість активу перевищує очікувану величину відшкодування активу, а під вигодами від відновлення корисності активів слід розуміти вартість, на яку сума очікуваного відшкодування активу (в межах балансової (залишкової) вартості цього активу, на дату відновлення корисності без врахування попередньої суми втрат від зменшення його корисності), перевищує його балансову (залишкову) вартість.

Вартість нематеріального активу може зменшуватися внаслідок:

Порядок відображення на рахунках операцій зі зменшення та відновлення корисності об'єктів нематеріальних активів

Зміст операції	Дебет	Кредит
1. Операції по об'єктах, які раніше не переоцінювалися		
Списання вартості нематеріальних активів при зменшенні їх корисності	975	12
Збільшення вартості нематеріальних активів при відновленні їх корисності	12	746
Операції по об'єктах, які раніше переоцінювалися, при збільшенні їх корисності		
2. Відновлена вартість нематеріального активу:		
а) шляхом збільшення амортизації	12	133
б) на суму, відновлення корисності, але не більше суми попередніх уцінок об'єкта і втрат від зменшення корисності порівняно з сумою попереднього відновлення його корисності	12	746
в) решту суми відновлення корисності	12	425
3. Операції по об'єктах, якщо їх корисність зменшується		
Зменшена вартість нематеріальних активів:		
а) на суму нарахованого зносу	133	12
б) на суму зменшення корисності, але не більше попередніх дооцінок об'єкта і відновлення його корисності порівняно з попередніми уцінками і втратами від зменшення його корисності	425	12
в) на решту суми зменшення корисності об'єкта	975	12

- зниження ринкової вартості активу протягом звітного періоду на суттєво більшу величину, ніж очікувалося;
- фізичне пошкодження активу;
- старіння активу, що пов'язано із втратою можливостей його використання;
- зменшення попиту на нематеріальний актив через зміни в політичному, економічному та правовому середовищі;
- перевищення балансової вартості чистих активів над їх ринковою вартістю;
- суттєві зміни способу використання активу протягом звітного періоду або такі очікувані зміни в наступному періоді, що негативно впливають на діяльність підприємства;
- інші свідчення того, що ефективність нематеріального активу є або буде іншою, ніж очікувалося.

Згідно з п. 7 П(С)БО 28 допускається можливість зменшення корисності нематеріальних активів через невизначеність строку їх використання або їх невикористання взагалі на дату річного балансу.

Порядок відображення на рахунках операцій зі зменшення та відновлення корисності активів наведено у таблиці.

Висновки

Перехід підприємств на інноваційні технології сільськогосподарського виробництва вимагає від фахівців правильного відображення в обліку підприємства специфічних для наших підприємств нематеріальних активів. Тому перш ніж показувати у звітності підприємства суму, що відноситься до нема-

теріального активу, бухгалтер повинен вивчити разом із іншими фахівцями доцільність перебування на балансі даного активу, його оцінку та терміни використання. Правильне відображення надходження, амортизації, зменшення корисності нематеріального активу на підприємстві дасть можливість мати реальну картину стану активів, зобов'язань і власного капіталу підприємства, що впливає на його інвестиційну привабливість та загальний фінансовий стан.

Список використаних джерел

1. Онишко Св. В. Державне регулювання кластеризації економіки як напрямок розбудови національної інноваційної моделі / Св.В. Онишко, С.В. Онишко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №11 (113).
2. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 №732.
3. Про затвердження форм первинної облікової документації з обліку об'єктів права інтелектуальної власності (винаходів, корисних моделей, промислових зразків, компонувань (топографій), інтелектуальних мікросхем і раціоналізаторських пропозицій) та Інструкції щодо їх заповнення: Наказ Державного комітету статистики України від 10.08.2004 №469.
4. Голов С.Ф. Облік сільськогосподарських активів за справедливою вартістю: проти течії / С.Ф. Голов // Облік і фінанси АПК, 2006, №11.
5. Моссаковський В.Б. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні: Монографія / В.Б. Моссаковський – К.: Інтерпрес ЛТД; 2009. – 326 с.

І.Л. КОМАРОВА,

ст. викладач, Уманська філія приватного інституту «Київський інститут бізнесу і технологій»

Організаційно-управлінські передумови інвестиційної діяльності підприємств вітчизняного АПК

Радикальні структурні перетворення в організаційно-правовій системі АПК України створюють на загальногалузевому рівні низку проблем, які потребують якнайшвидшого вирішення. Одним з інструментів вирішення даної проблеми є активізація інвестиційно-інноваційної діяльності, спрямованої на використання новітніх досягнень науки й техніки, застосування більш досконалих факторів виробництва і технологій. Інвестиції формують виробничий потенціал підприємств на новій науково-технічній базі та визначають конкурентні позиції підприємств-виробників на ринках. Для вирішення цих питань необхідна активізація інвестиційного процесу, можливість маневрування фінансовими ресурсами шляхом ефективного їх використання і підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Ключові слова: інвестиційне забезпечення, фінансова інфраструктура, державна підтримка, страхування.

І.Л. КОМАРОВА,

ст. преподаватель, Уманский филиал частного института «Киевский институт бизнеса и технологий»

Организационно-управленческие предпосылки инвестиционной деятельности предприятий отечественного АПК

Радикальные структурные преобразования в организационно-правовой системе АПК Украины создают на общегалузовом уровне ряд проблем, требующих скорейшего решения. Одним из инструментов решения данной проблемы является активизация инвестиционно-инновационной деятельности, направленной на использование новейших достижений науки и техники, применение более совершенных факторов производства и технологий. Инвестиции формируют производственный потенциал предприятий на новой научно-технической базе и определяют конкурентные позиции предприятий-производителей на рынках. Для решения этих вопросов необходима активизация инвестиционного процесса, возможность маневрирования финансовыми ресурсами путем эффективного их использования и повышения инвестиционной привлекательности предприятия.

Ключевые слова: инвестиционное обеспечение, финансовая инфраструктура, государственная поддержка, страхование.

I. KOMAROVA,

senior lecturer Uman branch of Private higher education institution «Kyiv institute of business and technology»